

Nr 157.

Av herrar **Holmbäck** och **Nordenson**, om förhöjd lönefyllnad åt professorn vid Uppsala universitet Johan Nordström.

I en vid 1942 års riksdag väckt motion (I:167) föreslogs, att riksdagen ville höja den nu med 1200 kr. utgående lönefyllnaden till professorn vid Uppsala universitet Johan Nordström till ett så stort belopp, att Nordström erhöle lika stor effektiv avlöning som andra professorer med ålders-tillägg vid detta universitet. Samma motion väcktes även i andra kam-maren (II:169).

Huvudinnehållet i motionerna var i korthet följande.

Den professur i idé- och lärdomshistoria, vars förste innehavare prof. Nordström är, inrättades år 1932 genom en donation av 350 000 kronor, skänkt för detta ändamål till Uppsala universitet av grosshandlaren Gustaf Carlberg.

Enligt donationsbrevets av Kungl. Maj:t stadfästa bestämmelser skall av årliga räntan å donationen utgå avlöning till professurens innehavare med samma belopp som nu är tillförsäkrat professorer i allmänhet vid univer-sitet eller 12 000 kr. om året med ett ålderstillägg å 1 000 kr. efter fem års tjänstgöring. Efter framställning från universitetet varje år äger universi-tetskanslern att bestämma, om avlöningsförmån, motsvarande övriga pro-fessorers dyrtidstillägg, därjämte skall utgå. Om räntan å donationen sjunker, så att avlöningsbeloppet ej kan bestridas, är professorn skyldig att underkasta sig därav följande minskning i lön.

Under de första åren av professurens tillvaro var ränteavkastningen, som utgick efter $4\frac{1}{2}$ ‰, 15 210 kr. per år och prof. Nordström erhöle un-der denna tid samma lön och dyrtidstillägg som övriga professorer.

Emellertid konverterades under våren 1937 det obligationslån, i vilket donationsbeloppet överlämnats, till ett obligationslån löpande med blott $3\frac{1}{4}$ ‰ ränta. Härigenom nedgick den årliga ränteavkastningen till 10 985 kr., vartill kommo 835 kr., utgörande årsräntan å tidigare gjorda bespa-ringar. Vid början av budgetåret 1938—1939 utgjorde alltså den samman-lagda ränteinkomsten blott 11 820 kr. mot tidigare 15 210 kr. Minskningen var sålunda 3 390 kr.

Denna oförutsett stora nedgång i donationens avkastning medförde, att räntemedlen icke längre voro tillräckliga för bestridandet av lönen å 12 000 kr. och än mindre för utbetalandet av det prof. Nordström från och med år 1938 tillkommande ålderstillägget å 1 000 kr. och av det dittills årligen beviljade dyrtidstillägget.

Under dessa förhållanden ansåg sig universitetet böra rikta en framställ-

ning till 1939 års riksdag om en lönefyllnad av statsmedel för prof. Nordström. Då denne vid sagda tidpunkt, därest han varit berättigad att uppbära lön enligt universitetets stat, skulle åtnjutit en lön av 14 308 kr. jämte ersättning för ett barn, begärde universitetet ett anslag om 2 596 kr. för att i fortsättningen kunna bereda honom samma löneförmåner som sina övriga professorer. Denna framställning tillstyrktes av universitetskanslern, som framhöll, att den inträdda löneminskningen syntes avsevärt överstiga den marginal, man vid professurens tillkomst haft anledning att räkna med.

Departementschefen ansåg sig icke böra i princip motsätta sig denna universitetets hemställan men ville dock endast tillstyrka en lönefyllnad, motsvarande skillnaden mellan å ena sidan lön och ålderstillägg, 13 000 kr., å andra sidan den beräknade avkastningen av donationsfonden, 11 820 kr., alltså ett belopp av 1 180 kr. Detta belopp, avrundat till 1 200 kr., borde enligt departementschefens mening icke anvisas förslagsvis utan i avlöningsstaten upptagas som bestämt belopp. Vidare borde lönetillägget bliva personligt för den nuvarande innehavaren av professuren.

Statsutskottet hade intet att erinra mot departementschefens yttrande och riksdagen fattade sedermera sitt beslut i enlighet därmed.

Prof. Nordströms lön utgick därefter med 12 000 kr. jämte ålderstillägg å 1 000 kr., varifrån dock avgår tjänste- och familjepensionsavdrag. Där emot kom han fortfarande icke i åtnjutande av de dyrtids- och kristilllägg, som universitetets övriga professorer erhålla.

Med hänsyn till denna prof. Nordströms onekligen mycket ofördelaktiga ställning i löneavseende i förhållande till sina kollegor riktades i motionerna en vädjan till riksdagen att för framtiden bevilja honom även dyrtids- och kristilllägg efter samma grunder, som gälla för professorerna i övrigt.

Emellertid avlogs motionerna, sedan statsutskottet avgivit följande yttrande: »Varken det större akademiska konsistoriet i Uppsala eller kanslern för rikets universitet hade i sina anslagsäskanden för nästa budgetår gjort framställning om lönefyllnad åt professor Nordström. Vid sådant förhållande och då denna fråga synes utskottet vara av natur att i första hand böra prövas av Kungl. Maj:t har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till ifrågakvarande motioner I: 167 och II: 169.»

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1943—1944 har nu större akademiska konsistoriet i Uppsala och kanslern för rikets universitet upprepat sitt äskande vid 1939 års riksdag och hemställt, att det till prof. Nordström utgående personliga lönetillägget å högst 1 200 kr. måtte höjas till sådant belopp, att Nordström erhåller lika stor effektiv avlöning som övriga professorer med ålderstillägg vid universitetet. Med nu utgående dyrtids- och kristilllägg erfordras en höjning av tilläggsbeloppet till cirka 5 200 kr.,

vilket innebär en ökning av 4 000 kr. Till stöd härför åberopas den i motionerna vid 1942 års riksdag förebragta utredningen.

Departementschefen har dock icke velat tillstyrka, att statsverket f. n. skall påtaga sig att betala denna föreslagna högre lönefyllnad.

Under sådana förhållanden tillåta vi oss att med hänvisning till större akademiska konsistoriets i Uppsala och universitetskanslerns hemställen förnya vår till 1942 års riksdag framförda vädjan, alldenstund det dock i närvarande svåra tidsläge med fallande penningvärde, tryckande dyrtid och tunga skattebördor måste få anses billigt, att prof. Nordström icke längre i löneavseende skall behöva intaga sin alltmera kännbara undantagsställning bland universitetets professorer.

Till belysning av skillnaden i löneförmåner mellan honom och hans kollegor anfördes i motionerna 1942 beloppen av det dyrtidstillägg (2 292 kr., inberäknat barntillägg), kristillägg (1 108 kr. 40 öre) och den provisoriska löneförbättring (132 kr.), som dessa senare erhålla. Då prof. Nordström icke åtnjuter någon av dessa förmåner, understego hans löneintäkter i fjol med 3 532 kr. 80 öre övriga professorers. Sedan dess har kristillägget stigit från 1 108 kr. 80 öre till 1 478 kr. 40 öre, varför löneskillnaden för närvarande uppgår till det avsevärda beloppet av 3 901 kr. 60 öre.

Vidare anställdes i motionerna en jämförelse mellan prof. Nordströms nettolön och nettolönen för lektorer och adjunkter (räknad med F-ort, som Uppsala tillhör). Denna jämförelse ter sig i år på följande sätt. Prof. Nordströms nettolön, som i fjol var 12 273 kr. 88 öre, är i år på grund av höjda pensionsavgifter något lägre eller 12 231 kr. 88 öre. Denna prof. Nordströms nettolön, sedan han verkat som akademisk lärare i 18 och som professor i 10 år, är blott obetydligt högre än en lektors i första löneklassen (12 149 kr. 40 öre) men *lägre* än en lektors i andra löneklassen (12 806 kr. 80 öre) — lektorer i tredje löneklassen ha en nettolön av 13 437 kr. och i fjärde och högsta löneklassen 13 922 kr. och äro alltså betydligt gynnsammare ställda än prof. Nordström. Vid en jämförelse mellan nettolönen för en lektor i andra löneklassen och för en adjunkt i högsta löneklassen (11 781 kr. 40 öre) ligger prof. Nordströms närmare den senare än den förra.

Med hänvisning till vad för övrigt anförts i de tidigare motionerna få vi därför föreslå,

att riksdagen ville bifalla universitetsmyndigheternas äskande och höja den nu med 1 200 kr. utgående lönefyllnaden till prof. Nordström till ett så stort belopp, att Nordström erhåller lika stor effektiv avlöning som andra professorer med ålderstillägg vid Uppsala universitet.

Stockholm den 25 januari 1943.

Åke Holmbäck.

Harald Nordenson.